

4.3. Ο ΙΟΥΔΑΪΣΜΟΣ

Όψεις της καθημερινότητας με ιδιαίτερη θρησκευτική σημασία και προέλευση

Ας σκεφτούμε ο καθένας και η καθεμία ποια μπορεί να είναι προέλευση και η σημασία των λέξεων «Παρασκευή» και «Σάββατο». Ας μοιραστούμε τις σκέψεις με τον διπλανό/τη διπλανή μας και ας καταλήξουμε σε κοινή απόφαση. Στη συνέχεια ας μοιραστούμε τις αποφάσεις με την κοντινότερη δυάδα και, αφού συζητήσουμε, ας αποφασίσουμε τι θα ανακοινώσουμε στην ολομέλεια. Τέλος, θα ακούσουμε τα αποτελέσματα κάθε τετράδας.

Η ημέρα του Σαββάτου στον Ιουδαϊσμό

Ας μελετήσουμε το παρακάτω κείμενο, σημειώνοντας δύο λέξεις ή φράσεις που παραπέμπουν σε συγκεκριμένο θρησκευτικό περιεχόμενο. Στη συνέχεια, ας καταγράψουμε σε ένα περίγραμμα ανθρώπου ένα συναίσθημα και μια σκέψη ενός πιστού Ιουδαίου, με βάση τις εξής προτάσεις: «Όταν γιορτάζω το Σάββατο αισθάνομαι...» (μέσα στο περίγραμμα), «Η μέρα του Σαββάτου σημαίνει για μένα...» (έξω από το περίγραμμα). Στο τέλος, ας διαβάσουμε στην ολομέλεια όλα όσα γράψαμε, συζητώντας γι' αυτά.

Η εορτή του Σαββάτου για τους Εβραίους

Η ημέρα του Σαββάτου (στην εβραϊκή γλώσσα Shabbat) παίζει αναμφισβήτητα σπουδαίο ρόλο στην καθημερινότητα των απανταχού Εβραίων, καθώς θεωρούν την τήρηση της αργίας και τον εορτασμό της συγκεκριμένης ημέρας αναπόσπαστο κομμάτι της θρησκευτικής τους λατρείας. Είναι η ημέρα που από τους αρχαίους ήδη χρόνους της ισραηλιτικής ιστορίας αφιερώνεται εξ ολοκλήρου στον Θεό. Σύμφωνα με τον εβραϊκό νόμο η τήρηση της γιορτής του Σαββάτου είναι αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας κάθε πιστού. Ο νόμος αυτός ερμηνεύεται με δύο τρόπους:

α) το Σάββατο συμβολίζει τη θύμηση της δημιουργίας του κόσμου που διήρκεσε έξι ημέρες, ενώ την έβδομη ο Θεός αναπαύθηκε. Οπότε κάθε είδους εργασία απαγορεύεται στη θύμηση αυτού του γεγονότος, β) το Σάββατο συμβολίζει την ανάμνηση της απελευθέρωσης του υποδηλωμένου στους Αιγυπτίους Ισραηλιτικού λαού και την Έξοδο από την Αίγυπτο.

Η αργία του Σαββάτου ξεκινά στο Ισραήλ το απόγευμα της Παρασκευής και ολοκληρώνεται το βράδυ του Σαββάτου, δηλαδή έχει διάρκεια 36 ωρών κατά τις οποίες είναι ανεπίτρεπτο για τους Εβραίους να εργάζονται. Σύμφωνα με το τυπικό της γιορτής, ο άνθρωπος πρέπει να αναπαύεται καθ' όλη τη διάρκεια της ημέρας του Σαββάτου και να απέχει από κάθε είδους εργασία ή ακόμα και δημιουργία. Με αυτό τον τρόπο θεωρείται ότι ο άνθρωπος απαλλάσσεται από τις έγνοιες της καθημερινότητας και ασχολείται με την καλλιέργεια και την εξύψωση του πνεύματος.

Συνήθως το Σάββατο εορτάζεται στο χώρο της Συναγωγής, όπου συναθροίζονται οι πιστοί Εβραίοι και με τον ραβίνο ως διδάσκαλο προβαίνουν στην ανάγνωση των Γραφών και εν συνεχεία στο απαραίτητο κήρυγμα και την προσευχή.

Δημοσιεύτηκε στις 22/4/2016 στο Πρακτορείο Εκκλησιαστικών Ειδήσεων www.dogma.gr.

Προσέγγιση βασικών γνωρισμάτων του Ιουδαϊσμού

Ας καθίσουμε σε ομάδες και ας μελετήσουμε τα βασικά στοιχεία της Ιουδαϊκής θρησκείας. Καθένας και καθεμία από εμάς ας προσεγγίσει ατομικά για λίγα λεπτά ένα από τα παρακάτω θέματα, υπογραμμίζοντας βασικές λέξεις κλειδιά και συνοψίζοντας το συνολικό περιεχόμενο σε δύο προτάσεις. Έπειτα, ως «ειδικός/ειδική», ας παρουσιάσει στα υπόλοιπα μέλη της ομάδας του/της αυτά που εκείνος/εκείνη έμαθε. Στο τέλος θα κάνουμε συζήτηση στην ολομέλεια, για όσα έμαθε κάθε ομάδα.

Βασικές θεολογικές διδασκαλίες

1. Ο Θεός είναι ένας. Πρόκειται για την κυριότερη διδασκαλία του Ιουδαϊσμού. Ο τονισμός της μοναδικότητας του Θεού αντιδιαστέλλει τον Ιουδαϊσμό από τις πολυθεϊστικές θρησκείες του περιβάλλοντος στο οποίο δημιουργήθηκε. Ο ένας αυτός Θεός είναι ο μόνος αληθινός, δηλαδή ο μόνος υπάρχων σε αντίθεση με τους άλλους, οι οποίοι θεωρούνται ψευδείς, δηλαδή ανύπαρκτοι.

2. Ο Θεός είναι ο δημιουργός του παντός. Ο Θεός δημιουργεί το σύμπαν. Επομένως, πριν τη δημιουργία δεν υπήρχε τίποτε. Άρα, ο κόσμος έχει μια αρχή, δημιουργήθηκε εκ του μηδενός. Εφόσον ο Θεός προηγείται του κόσμου, διακρίνεται από αυτόν, είναι εντελώς άλλος από αυτόν. Για τον ίδιο λόγο ο Θεός είναι κύριος του κόσμου.

3. Ο κόσμος είναι πολύ καλός. Ο κόσμος ως δημιούργημα του Θεού είναι καλός. Το κακό είναι μια κατάσταση, στην οποία περιέρχεται ο κόσμος από την κακή χρήση της ελευθερίας του ανθρώπου. Δεν είναι ο ίδιος ο κόσμος κάτι κακό. Χαρακτηριστικό της αξίας του είναι ότι ο Θεός αναθέτει στον άνθρωπο την αποστολή του εργάτη και φύλακά του.

4. Η δημιουργία του ανθρώπου και η πτώση. Ο άνθρωπος δημιουργείται ως μια ψυχοσωματική ενότητα. Δημιουργείται «κατ' εικόνα καί καθ' ὁμοίωσιν» του Θεού. Ως μέρος του κόσμου ο άνθρωπος εξαρτάται από το Θεό, όμως ταυτόχρονα προικίζεται με ελευθερία έναντι του Θεού. Η απόπειρα αυτοθεοποίησης του ανθρώπου έχει ως αποτέλεσμα τον αποχωρισμό του από το Θεό, την πηγή της ζωής, και άρα το θάνατο.

5. Ο Θεός σώζει. Μετά τη δημιουργία του κόσμου το κύριο έργο του Θεού συνίσταται στη σωτηρία του. Το έργο αυτό πραγματοποιείται με εκλογή ενός τμήματος της ανθρωπότητας, που θα ζει μια ζωή τέτοια, που θα το διατηρεί σε κοινωνία με το Θεό. Κύρια αρχή αυτής της ζωής είναι να έχει Θεό του μόνο τον ίδιο και να τηρεί τις εντολές Του. Το τμήμα αυτό της ανθρωπότητας που είναι ο Ισραήλ ονομάζεται γι' αυτόν το λόγο «λαός του Θεού». Ο Θεός εκλέγει τον Αβραάμ ως γενάρχη αυτού του λαού. Ανανεώνει την εκλογή μέσω των άλλων πατριαρχών και τελικά συνάπτει με αυτόν συμφωνία (διαθήκη) μέσω του Μωυσή στο Σινά.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα Β' Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σ. 234.

Λατρευτική πράξη

1. Η Συναγωγή. Το κέντρο της ιουδαϊκής λατρείας είναι κυρίως η συναγωγή. Η σύγχρονη συναγωγή αποτελείται από μια αίθουσα, στο κέντρο της οποίας και μπροστά από τα καθίσματα των πιστών βρίσκεται ένα υπερυψωμένο βήθρο. Η λατρεία συνίσταται από τρεις βασικές ακολουθίες που γίνονται καθημερινά το πρωί, το απόγευμα και το βράδυ. Εμπλουτισμένες παραλλαγές αυτού του συνόλου τελούνται το Σάββατο, που είναι η κυρίως λατρευτική μέρα του Ιουδαϊσμού, και τις γιορτές. Οι ραβίνοι, οι οποίοι προΐστανται της λατρείας, όπως και της κοινότητας γενικά, δεν είναι ιερείς, αλλά θρησκευτικοί διδάσκαλοι.

2. Ιερά κείμενα. Το κύριο ιερό κείμενο του Ιουδαϊσμού είναι η Εβραϊκή Βίβλος. Αυτή κατά τους Ιουδαίους αποτελείται από 24 επιμέρους βιβλία που συγκεντρώθηκαν οριστικά το 90 μ.Χ. Τα βιβλία αυτά διαιρούνται σε τρεις ομάδες, χωρίζοντας έτσι τη Βίβλο σε τρία μέρη, που είναι: 1. Η Πεντάτευχος ή Τορά (=διδασκαλία ή νόμος, επειδή περιέχει το νόμο που έδωσε ο Θεός στο Μωυσή). 2. Οι Προφήτες. 3. Τα Αγιόγραφα.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα Β' Γενικού Λυκείου*, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σσ. 236-238.

Εορταστικός κύκλος

Κύριες γιορτές. Το ιουδαϊκό έτος είναι σεληνιακό και αρχίζει στο τέλος Σεπτεμβρίου ή αρχές Οκτωβρίου με τη γιορτή του Νέου Έτους. Μετά από ένα δεκαήμερο ακολουθεί η Ημέρα της Εξιλέωσης, αφιερωμένη στη μετάνοια. Μετά από πέντε μέρες ακολουθεί η γιορτή της Σκηνοπηγίας σε ανάμνηση της διάβασης της ερήμου. Δύο μήνες περίπου αργότερα γιορτάζεται η Χανουκά, σε ανάμνηση της νίκης κατά των Σελευκιδών, τον 2ο π.Χ. αι. Κατά τις αρχές της άνοιξης η Πουρίμ γιορτάζεται σε ανάμνηση των γεγονότων του βιβλίου της Εσθήρ. Κατά το μήνα Νισάν (μεταξύ Μαρτίου και Απριλίου) γιορτάζεται το Πάσχα (Πεσάχ =διάβαση), δηλαδή η έξοδος από την Αίγυπτο. Επτά εβδομάδες μετά τη δεύτερη μέρα του Πάσχα γιορτάζεται η Πεντηκοστή, σε ανάμνηση της αποκάλυψης του Θεού στο Σινά.

Το Πάσχα των Εβραίων. Το γεγονός της Εξόδου από την Αίγυπτο σημάδεψε όσο κανένα άλλο την ιστορία και τη θρησκεία των Εβραίων. Γι' αυτό και συνεχίζουν να το επαναλαμβάνουν κάθε χρόνο μέχρι και σήμερα. Κάθε εβραϊκή οικογένεια γιορτάζει το Πάσχα στο σπίτι της. Δειπνούν τρώγοντας αρνί, άζυμο ψωμί και πικρά χόρτα και θυμούνται τα σπουδαία γεγονότα της Εξόδου. Η γιορτή του Πάσχα (στα εβραϊκά Πέσαχ, που σημαίνει διάβαση) είναι η μεγαλύτερη γιορτή των Εβραίων και διαρκεί οκτώ μέρες. Οι Χριστιανοί, όταν γιορτάζουν το δικό τους Πάσχα, θυμούνται τον Ιησού Χριστό, που με τη Σταύρωση και την Ανάστασή του τους ελευθέρωσε από κάθε κακό.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα Β'* Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σ. 238, Γριζοπούλου & Καζλάρη, σ. 54.

Η εξέλιξη του Ιουδαϊσμού στη μετά Χριστόν εποχή μέχρι σήμερα

Μετά την καταστροφή της Ιερουσαλήμ από τον Τίτο το 70 μ.Χ., μεγάλο μέρος από όσους διασώθηκαν κατέφυγε σε χώρες της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Στις χώρες αυτές ζούσαν σε χωριστές κοινότητες τρεφόμενοι από τη μεσσιανική ελπίδα της επιστροφής σε ένα αποκαταστημένο έθνος. Στους αιώνες που ακολούθησαν με διάφορες αφορμές μεγάλος αριθμός τους εκδιώχθηκε από τη δυτική Ευρώπη και κατέφυγε σε χώρες της ανατολικής Ευρώπης και αλλού. Όσοι παρέμειναν αναγκάστηκαν να ζουν σε κλειστά περιβάλλοντα, τα ονομαζόμενα γκέτο. Από τα μέσα του 18ου αι., ως αποτέλεσμα των ιδεών της γαλλικής επανάστασης και άλλων παραγόντων, οι Ιουδαίοι άρχισαν να συμμετέχουν στην πολιτιστική ζωή των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Ο ισχυρός αντισημιτισμός στην Ευρώπη του τέλους του 19ου αι. έδωσε αφορμή να δημιουργηθεί ο Σιωνισμός, δηλαδή ένα κίνημα που στόχευε στη δημιουργία ιουδαϊκού κράτους στο Ισραήλ. Μετά το ολοκαύτωμα των Εβραίων από τη ναζιστική Γερμανία το κίνημα αυτό ενισχύθηκε, πραγματοποιώντας τελικά το σκοπό του το 1948 με την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα Β'* Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σσ. 236-237.

Η σωτηρία συμβαίνει στο τέλος της ιστορίας.

Ήδη από την Έξοδο άρχισε να υπάρχει μεταξύ των Ιουδαίων η προσδοκία μιας μελλοντικής ανάδειξης του έθνους τους σε πρότυπο και ηγήτορα της ανθρωπότητας. Αυτό θα συνέβαινε στην τελική φάση της ιστορίας σε μια πορεία που κινείται από το παρελθόν προς το μέλλον. Η ιδέα αυτή στους προφήτες πήρε τη μορφή της «Μέρας του Γιαχβέ», δηλαδή της εποχής που οι εχθροί του Ισραήλ θα κατατροπώνονταν και ένας βασιλιάς προερχόμενος από τον οίκο του Δαβίδ θα ίδρυε μια καινούργια βασιλεία. Αργότερα, όμως, η ιδέα της εθνικής αποκατάστασης αντικαθίσταται από εκείνη της παγκόσμιας σωτηρίας των δικαίων, που θα προέλθει από κάποιον ορισμένο (χρισμένο= Μεσσία) από το Θεό γι' αυτόν το σκοπό. Στη σωτηρία αυτή συμπεριλαμβάνεται η προσδοκία της ανάστασης των νεκρών.

Δρίτσας, Δ., Μόσχος, Δ., Παπαλεξανδρόπουλος, Στ., *Χριστιανισμός και Θρησκευόμενα Β'* Γενικού Λυκείου, Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής - ΙΤΥΕ «Διόφαντος», Αθήνα, 2011, σ. 235.

Διάκριση Ιουδαϊσμού και Χριστιανισμού

Ας συσκεφθούμε και ας αποφασίσουμε σύμφωνα με τις γνώσεις μας: «Σε τι διαφέρει ο Ιουδαϊσμός από τον Χριστιανισμό;».

Στο τέλος, ας γράψουμε μία σκέψη μας για το συγκεκριμένο θέμα και ας τη διαβάσουμε στην ολομέλεια.